

Ramarna för statsfinanserna 2015–2018 och kommunerna

Ramarna för statsfinanserna 2015–2018 har beretts i ett mycket svårt ekonomiskt läge. Regeringens tidigare stora statsandelsnedskärningar och strukturpaketet i november har visat att en stor del av anpassningsåtgärderna för den offentliga ekonomin uttryckligen går ut över kommunerna.

I samband med ramarna utarbetas nu för sista gången ett basserviceprogram för kommunernas ekonomi och verksamhet. Nästa år ersätts basserviceprogrammet med ett kommunalekonomiskt program som utgör en del av planen för den offentliga ekonomin.

Ramarna för statsfinanserna, som i praktiken blir regeringens sista, innehåller många åtgärder som påverkar kommunerna. En stor del av dem blir i det här skedet öppna och överförs i praktiken till statsbudgeten för 2015.

I fråga om verkningarna på kommunerna kan ramarnas innehåll i stora drag delas in i tre delar:

1. Omedelbara åtgärder som inverkar på balansen i den kommunala ekonomin och som kan vidtas genom ändringar i lagstiftningen – till exempel statsandelsnedskärningar, överföring av inkomster från avgifter och fastighetsskatt till staten genom minskade statsandelar etc.
2. Strukturpolitiska åtgärder som det fattas beslut om nu
3. Sådana åtgärder i det strukturpolitiska programmet som kommer att avgöras vid en senare tidpunkt, dvs. i höst eller senare.

Ändringarna i statsandelarna, bland annat i fråga om indexjusteringen, behandlas längre fram i infobladet.

Åtminstone följande åtgärder i det strukturpolitiska programmet har nu beaktats i dimensioneringen av statsandelarna:

- överföringen av ansvaret för skyddshemsverksamhet till staten
- överföringen av beräkningen och betalningen av grundläggande utkomststöd till FPA
- sparåtgärderna inom tandvården för vuxna
- förlängningen av giltighetstiden för recept
- förändringarna i hemvårdstödet och efterfrågan på dagvård
- begränsningarna av den subjektiva rätten till dagvård

I dimensioneringen av statsandelarna för undervisnings- och kulturtjänster har bland annat följande åtgärder beaktats:

- revideringen av finansieringssystemet och anordnarnätverket inom utbildningen på andra stadiet
- ändringen av den minsta gruppstorleken i annan än evangelisk-luthersk eller ortodox religionsundervisning eller livsåskådningskunskap
- höjningen av läropliktsåldern till 17 år
- medräkningen av skolgångsbiträden i förhållandet mellan lärare och elever
- struktur- och finansieringsreformen inom det fria bildningsarbetet
- nedskärningen av antalet landskapsbibliotek.

Räddningsväsendets organisation ska också ändras och det är meningen att byggnadstillsynsmyndigheternas uppgifter ska koncentreras och miljövårdsmyndigheternas uppgifter ses över. Livsmedelstillsynen ska bli mindre strikt, men avgifterna i samband med den ska höjas. Den planerade effektiviseringen av kollektivtrafiken och persontransporterna ska spara pengar också för kommunerna. Finansieringsansvaret för aktivering av långtidsarbetslösa överförs till kommunerna i början av 2015.

Åtgärder som fortfarande är under beredning och som ska konsekvensbedömas senare är åtminstone

- minskning av antalet institutionsplatser för äldre
- ändringar i jourssystemet inom hälso- och sjukvården
- slopad arkivering av patientjournaler i pappersform
- strukturell utveckling av anordnarnätverket inom utbildningen på andra stadiet
- förkortning av utbildningstiderna
- omprövning av kommunernas tillsynsuppgifter
- fördjupad integration mellan primärvården, den specialiserade sjukvården och socialarbetet

Dessutom ska till exempel behörighetsvillkoren för personalen och kommunernas planeringskyldighet luckras upp.

Det är meningen att de behövliga lagförslagen ska överlämnas till riksdagen under höstsessionen.

tillräckligt exakta uppgifter om åtgärdernas verkningar.

Uppskattningen av kostnaderna i basserviceprogrammet är påfallande diffus. Inom delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning tillsattes i fjol en särskild sektion som i december fick i uppgift att bedöma kostnadseffekterna av vissa strukturpolitiska åtgärder. Sektionen konstaterade i sin rapport till KUT-HANEK i februari 2014 att den inte kan göra tillförlitliga beräkningar eftersom basuppgifterna är bristfälliga och eftersom undervisnings- och kulturministeriet inte har gått med på att ge de kalkyler som sektionen bett om utan har sekretessbelagt dem.

Uppskattningarna av kostnaderna för åtgärderna är väldigt inexakta, men de har ändå använts som underlag för beslut som lett till statsandelsnedskärningar. I många fall har man också utgått ifrån att kommunerna handlar precis så som staten förväntar sig.

Något sådant har inte förekommit tidigare i förhållandet mellan staten och kommunerna och det tyder på att praxisen behöver ses över. Förhoppningsvis kommer det nya styrsystemet för den kommunala ekonomin att ge klarhet i frågan och förutsätta att sektorministeriernas beräkningar utvecklas och blir mer trovärdiga.

Det nya förfarandet i förhållandet mellan staten och kommunerna gäller också de kommunala avgifterna och inkomsterna från fastighetsskatten.

I basserviceprogrammet föreslås att de kommunala klientavgifterna inom social- och hälsovården höjs med 40 miljoner euro och att inkomsterna i sin helhet går tillbaka till staten i form av minskade statsandelar.

De undre och övre gränserna för den allmänna fastighetsskatten höjs, liksom också den undre gränsen för fastighetsskatten för byggnader som används för stadigvarande boende. Också den här inkomstökningen på cirka 53 miljoner euro kommer staten att lägga beslag på genom statsandelsnedskärningar. Något sådant har aldrig tidigare förekommit i förhållandet mellan staten och kommunerna och tillvägagångssättet står också helt i strid med höstens strukturpolitiska program, där målet var att kommunerna skulle anpassa sin ekonomi med en miljard euro genom egna beslut om skatter och anpassningsåtgärder. Det mest anmärkningsvärda är att kommunerna förväntas höja sina fastighetsskattesatser till den övre gränsen och att statsandelarna skurits ner utgående från detta antagande (*bilaga 1*).

Trots denna oklarhet framhåller regeringen i sammandraget av basserviceprogrammet 2015–2018, som alltså utgör en del av statsrådets rambeslut, att statens åtgärder försvagar den kommunala ekonomin med uppskattningsvis drygt 200 miljoner euro netto.

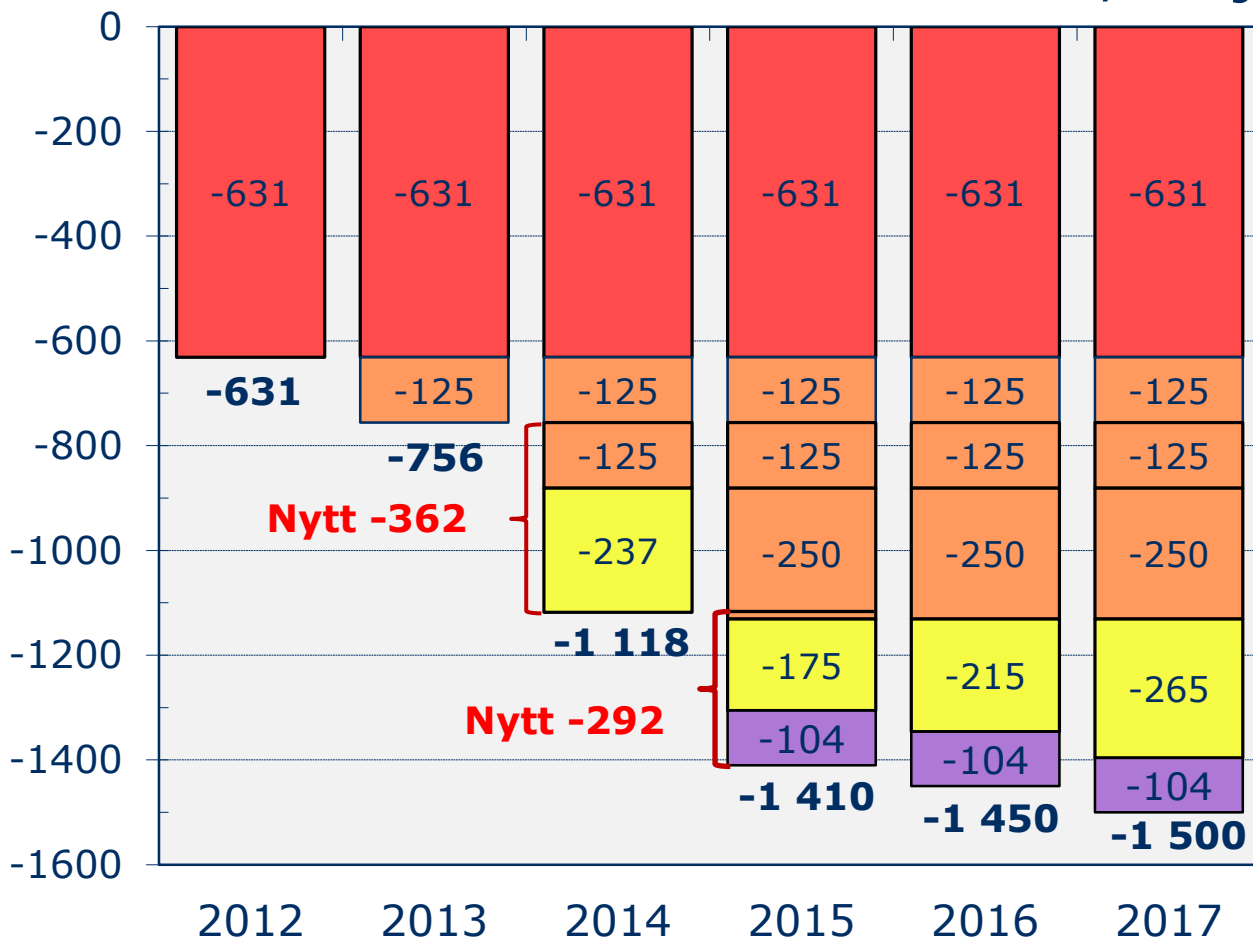
Att beloppet kommer att överstiga 200 miljoner euro stämmer säkert, men hur mycket, det är väldigt svårt att förutspå.

Situationen som helhet är alltså till många delar fortfarande öppen och informationen om hur statens åtgärder påverkar kommunerna är fortfarande inte tillräcklig som underlag för till exempel kommunernas budgetar för 2015.

Närmare upplysningar:

Reijo Vuorento, tfn 09 771 2078, 050 66 741

Besluten från regeringsprogrammet och ramförhandlingarna 2012-2014 och dess effekter på kommunens ***statsandel för kommunal basservice**, miljoner € Bilaga 1

Fattade beslut som sänker på statsandelens årliga nivå under regeringsperioden (år 2015)

1,4 md. euro eller ca. 15 %

- Regeringsprogrammet
- Ramförh. 3/2012
- Ramförh. 3/2013
- Ramförh. 3/2014

(Nytan som höjandet av fastighetsskattens nivåer och avgifterna medför elimineras genom minskandet av statsandelarna samt de borttagandet av de behovsprövade höjningarna av statsandelarna)

Nedskärningarna i statsandelarna som berör åren 2012 – 2017 medför att kommunerna erhåller **6,9 mrd. € mindre** i statsandelar för kommunal basservice

* - bl.a. inom social- och hälsovården samt i för- och grundläggande utbildn. Dessutom UKM:s nedskärningar: år 2013 92 milj. €, år 2014 77 milj. € och år 2015 över 100 milj.